

quasdam partes frequentius visitent. At qui habent dioceses immensas, ut nunc in Gallia, eas neque quotannis, neque biennio integras per seipos visitare possunt. Excusantur ergo per impossibilitatem, modo faciant saltem quod moraliter possunt. In lege civili diei 18 *germinal an x* (8 april. 1802), art. 22, legitur: « Ils visiteront annuel- » lement et en personne une partie de leur diocèse, et, » dans l'espace de cinq ans, le diocèse entier. En cas d'em- » pêchement légitime, la visite sera faite par un vicaire » général. » Ex pluribus monumentis constare videtur disciplinam concilii Trid. circa visitationem diocesis ab episcopo, per se vel per delegatos, receptam esse. Contrarius usus generalis hanc legem temperavit. Caveant tamen episcopi ne tanto muneri non sufficienter incumbant.

3° Metropolitanus olim, post visitationem propriae diocesis absolutam, dioceses suffraganeorum visitare poterant; sed hodie hoc amplius non possunt, nisi causa cognita et probata in concilio provinciali: sunt verba concilii Trid., sess. 24, cap. 3 de Reform.

4° Vicarius generalis jus visitandi diocesim non habet, nisi hoc specialiter ei committat episcopus, quia episcopi per seipos suas dioceses visitare tenentur, si legitime non fuerint impediti: ergo visitatio eis reservatur, ac proinde specialis requiritur commissio ut per alium exerceri possit. Ita *Barbosa, Ferraris* et alii passim.

5° Vicarius vero capitularis, sede vacante, huiusmodi visitationem facere potest, sive per se, sive per alium, modo elapsus sit annus a postrema visitatione, ut decrevit Cong. Episc. 10 januar. 1629 et 3 febr. ejusdem anni. Item vicarius Apostolicus, ut eadem Cong. pluries definiit.

6° Decani, archidiaconi, archipresbyteri, plebani et alii inferiores jus habent visitandi, si id longa consuetudine praescripserint, ut expresse tradit Concil. Trid. in loco citato: at rationem visitationis a se factae et acta omnia exhibere tenentur episcopo infra mensem, et nihilominus episcopus potest, per se vel per alium, eandem ecclesias visitare.

7° Praecipuus visitationis scopus est sanam doctrinam

inducere, errores expellere, bonos mores tueri, malos corrigere, populum exhortationibus et admonitionibus ad religionem, pacem et innocentiam accendere, caeteraque, prout locus, tempus et occasio ferent, ad fidelium aedificationem, bonum spirituale et aeternam salutem constituere. Visitatores igitur primum dignoscant, de fide, vitae sanctimonia et moribus clericorum, monialium, fidelium, etc.; deinde inquirant an serventur vel negligantur regulae, an singula rite et ordinate constituantur, an clerici congruentem deferant habitum, tonsuram et alia huiusmodi, an pastores munera sua recte ac diligenter impleant docendo, catechizando, sacramenta ministrando, sacram Eucharistiam, olea sancta, baptisterium, altaris paramenta, etc., honeste conservando; an bona ecclesiae (*de la fabrique*) regulariter administrantur, an piae fundationes fideliter impleantur; quomodo se habeant scholae sive puerorum, sive puellarum, sub respectu religionis, an parochi eis invigilent et faciant saltem quod possunt, etc.

8° Visitationi episcopi subiciuntur omnes Ecclesiae parochiales ipsius diocesis, vicariales et annexae; capellae publicae in quibus Missa celebratur, et etiam oratoria privata pro quibus facultas celebrandi Missam petitur vel fuit concessa, et seminaria, quia haec ad jurisdictionem episcopi evidententer pertinent. Item episcopus visitare potest capitulum cathedrale per seipsum solum, nullis capitularibus sibi adjunctis, vel cum aliis extra capitulum, omissis capitularibus suis, ut constat ex concilio Trid., sess. 6, cap. 4 de Reform. et ex declaratione Congreg. Concil. a *Fagnano* relata, ad cap. *Ut juxta*, 17, tit. 31, l. 1 Decretal.

Nulla nunc capitula sunt exempta, nullae communitates mulierum a jurisdictione episcopali eximuntur. Monasteria autem virorum episcopi *canonice* visitare nequeunt, nisi tanquam Sanctae Sedis delegati.

9° Olim episcopus visitare poterat omnia hospitalia, rationem administrationis exigere, abusus corrigere et reformare: nunc in Gallia ei tantum agnoscitur jus ea

visitandi sub respectu religionis, et inquirendi an piæ foundationes accurate impleantur. Item visitandi collegia et examinandi quomodo ibi doceatur religio.

10° In omnibus quæ ad visitationem et morum correctionem spectant, episcopi habent jus ordinandi, moderandi, puniendi et exsequendi, juxta canonum sanctiones, quæ illis ex prudentia pro subditorum emendatione ac diœcesis utilitate necessaria videbuntur : « Nec ulla » exemptio, inhibitio, appellatio seu querela, etiam ad » Sedem Apostolicam, interposita, executionem eorum » quæ ab his mandata, decreta aut judicata fuerint, » quoquo modo impediatur aut suspendatur. » Concil. Trid., sess. 24, cap. 10 de Reform. Attamen in visitatione eas infligere non possunt pœnas, quæ in jure censentur graves et formas judiciales exquirunt, nec ullo modo jurisdictionem strictè contentiosam exercere.

11° Caveant episcopi diœcesim visitantes, aut confirmantes, « ne inutilibus sumptibus cuiquam graves onerosive sint, neve ipsi aut quisquam suorum quidquam » procurationis causa pro visitatione..... aut alio quovis » nomine, nec pecuniam, nec munus, quodcumque sit, » etiam qualitercumque offeratur, accipiant, non obstante quacumque consuetudine, etiam immemorabili, » exceptis tamen victualibus quæ sibi ac suis frugaliter » moderateque pro temporis tantum necessitate et non » ultra, erunt ministranda. » Concil. Trident., sess. 24, cap. 3 de Reform.

De synodi celebratione.

1° Synodus diœcesana, de qua hic agitur, est legitima congregatio ab ipso episcopo, aut, ex ipsius consensu, a vicario ejus generali facta, ex presbyteris et aliis clericis diœcesis, in qua de his quæ ad curam pastoralem spectant, agendum et deliberandum est. Sæpe vacante, probabilius est vicarium generalem capitularem, uno anno revolutò ab ultima synodo, synodum convocare posse eique præesse. Apud nos, cum ordinariæ plures existant vicarii

generales capitulares, collective agere deberent, et primus naturaliter præseset. *Bened. XIV*, de Synodo diœces., l. 2, cap. 7; Collator Andeg., *des Synodes*.

2° Ex *S. Cypriani* aliorumque Patrum epistolis ac scriptis, manifestum est episcopum frequentissime in primis sæculis coadunasse presbyterorum suorum senatum, qui vocari solebat *presbyterium*, et deinde *synodus* in lingua græca, idem significans ac comitatus vel cœtus; quotiescumque enim ardua occurrerant negotia, convocabatur clerus, ut maturius de illis deliberaretur. Labentibus autem sæculis, mos invaluit ut bis tantum in anno celebraretur synodus diœcesana, et postea annuatim tantum, ut evidenter supponit *Innocentius III*, in concilio Lateran. IV anno 1215 celebrato, relatus in Decretal. lib. 5, tit. 1, cap. 25; et Concil. Trid., sess. 24, cap. 2 de Reform., ait : « Synodi quoque diœcesanæ quotannis celebrentur, ad quas exempti etiam omnes qui » nec capitulis generalibus subduntur, accedere teneantur, ratione tamen parochialium aut aliarum sæcularium ecclesiarum, etiam annexarum; debeant ii qui » illarum curam gerunt, quicumque illi sint, synodo » interesse. » Si necessitas postulare videatur, synodus diœcesana sæpius in anno celebrari potest, ut docent canonistæ.

3° Congregatio Concil. decrevit die 26 junii 1621, episcopum synodum diœcesanam singulis annis non celebrantem pœnas a jure statutas incurrere; et alibi, eum ab officio suspendendum esse. Attamen mos invaluit ut decretum istud nullibi servaretur; « cum, » inquit *Vanespen*, 1 part., tit. 18, cap. 1, n. 6, « nullibi annuam » hanc synodorum celebrationem fieri videamus; imo in » multis diœcesibus nec spatio quinquaginta et amplius » annorum ullam synodum celebratam. » Consuetudo igitur legem abrogavit, sicut et legem antiquam in Concil. Trident., sess. 24, cap. 2 de Reform., renovatam de synodis provincialibus *quolibet saltem triennio* celebrandis. Merito notat DD. *Devic*, episcopus Bellicensis, in suo Rituali, t. 1, p. 51, « que les retraites ecclésiastiques

» peuvent être regardées comme l'équivalent des synodes, et sont même plus efficaces pour le maintien de la discipline ecclésiastique. » Idem fusius habetur in concilio Rhedonensi 1849, decreto VII, *de Synodo diœcesana et de spiritualibus pro clero exercitiis*.

4° Forma celebrandi synodum reperitur in Pontificali Romano et sequenda est, nisi alia usu vel scripto fuerit introducta; v. g., in Pontificali Romano statuitur quod, lectis Constitutionibus, habetur scrutinium, et *quæ placent, per patres confirmantur*. Hæc tamen forma minime necessaria est et communiter non servatur saltem in Gallia. Vide Coll. Andeg., *Hierarchie et Synodes*, tom. III, 5° Conf.

5° Ad synodum accedere tenentur et admitti debent soli curati, id est, qui ecclesiam parochialem vel annexam habent regendam, et beneficiati, nisi existeret consuetudo in diœcesi ut totus conveniret clerus. Sic pluries definiit Cong. Episc. Attamen episcopus numerum eorum qui convocantur restringere potest, et convocare, v. g., solos archipresbyteros et decanos, vel solos parochos inamovibiles. Convocare solet capitulum vel delegatos a capitulo. Alios clericos convocare posset. Omnes autem qui convocantur interesse debent, nisi sufficienter excusentur. Coll. Andeg., *Hierarchie et Synodes*, t. III, p. nobis 247, etc.

6° Tota synodi auctoritas a solo derivatur episcopo, qui sua decreta et constitutiones synodales facere et executioni mandare potest absque capitulo et cleri approbatione; tenetur enim consilium capitulo exquirere, non vero consensum ejus expectare, ut declaravit Cong. Conc. 27 martii 1632, 26 febr. 1639 et 26 nov. 1689.

7° Episcopus, priusquam synodales constitutiones promulget, sui capitulo consilium exposcere debet; deinde in ipsius arbitrio erit aut huic consilio acquiescere, aut in suo proposito persistere, prout magis expedire judicaverit. *Bened. XIV*, de Synodo diœces., lib. 13, cap. 1, n. 15.

8° Non tenetur tamen episcopus sua decreta synoda-

lia ante eorum publicationem mittere Romam, ut expresse docent *Gavantus, Barbosa, Ferraris*, etc.

9° Neque synodus diœcesana, neque synodus provincialis se sanctas inscribere possunt, quia ille titulus nunc solis tribuitur conciliis generalibus, ut testatur *Bened. XIV*, de Synodo diœces., l. 1, cap. 3, n. 1.

P. VII. — De vicario generali Episcopi.

Nomine vicarii generalis, ille intelligitur qui ab episcopo constitutus est, cum generali potestate ut vices ejus in tota diœcesi gerat. Nulla fit mentio vicariorum generalium in Decreto Gratiani, neque in Decretalibus Gregorii IX, sed in Sexto et Clementinis non raro nominantur et officia eorum assignantur: unde concluditur eos in sæculo decimo tertio existere cœpisse, ut in Tractatu de *Legibus* ostendimus.

Quilibet episcopus habet facultatem unum aut plures eligendi vicarios generales, vel nullum, si diœcesim solus per seipsum administrare possit, quod pluries tenuit Rota, et Congr. Concil. diei 11 febr. 1696 definiit. *Ferraris*, v^o *Vic. gen.*, art. 1, n. 5.

Quædam jam specialiter de juribus vicarii generalis diximus agendo de episcopo: alia plura illi applicari possunt, quia vicarius generalis una est persona moralis cum episcopo.

Vicario generali tota generaliter competit episcopi jurisdictio, quæ non est stricte contentiosa.

Dicimus 1° *generaliter*, quia nonnulla jure communi excipiuntur, et a vicario generali fieri nequeunt nisi ex speciali mandato episcopi, v. g., beneficia conferre vel auferre, diœcesim visitare, litteras dimissorias, episcopo præsentate, dare, indulgentias concedere, censuras ferre et alia quæ videri possunt apud *Ferraris, Abelly, Ducasse, Mémoires du Clergé*, etc.

Dicimus 2° *quæ non est stricte contentiosa*, quia communiter admittitur, præsertim in Gallia, vicarios generales posse visitare, reformare, corrigere, absolvere, etc.,

ac proinde *summariè* seu *de plano* judicare, ut aiunt. Non autem adhibere possent citationes testium, eorum collationem aliasque judiciales formas, nec attingere causas quæ tales requirunt formas, ut officii inamovibilis privationem: hæc enim jurisdictionis stricte contentiosæ sunt, et ad solum officialem pertinent.

Eadem vero persona potest simul esse vicarius generalis et officialis: sic ordinariè fit in Italia.

Jurisdiction vicarii generalis communiter habetur ut ordinaria, quia vicarius generalis eadem est persona moralis cum episcopo. Nihilominus hæc jurisdiction ab episcopo limitari et auferri potest, juxta concedentis arbitrium. Idcirco vicarius generalis tenorem litterarum suarum, percallere et nunquam excedere debet.

Ex eo quod vicarius generalis sit eadem persona moralis cum episcopo, sequitur non dari appellationem proprie dictam ab uno ad alterum, et episcopo moriente, vel quoquo modo jurisdictionem amittente, eo instanti omnem vicarii generalis jurisdictionem expirare.

In omni cœtu ecclesiastico vicarius generalis primum tenet locum, ut pote repræsentans episcopum.

Possunt insuper episcopi foraneos habere vicarios, in oppidis suæ diœcesis residentes, quibus partem suæ jurisdictionis, vel totam suam jurisdictionem, sed pro determinata circumscriptione delegant: hi nonnisi improprie vicarii generales dicuntur, siquidem vices episcopi per universalem diœcesim, vel in omnibus causis gerere nequeunt.

Officialis, de quo in Tractatu *de Legibus* agitur, eodem titulo ac vicarius generalis ad hierarchiam jurisdictionis pertinet, siquidem contentiosam jurisdictionem episcopi modo generali exercet.

SECTIO SECUNDA. — De Canonicis.

In primis Ecclesiæ Christianæ temporibus omnes clerici dicebantur canonici, quia in canone vel in catalogo Ecclesiæ inscripti erant: decursu temporum, ii soli dicti

sunt canonici a verbo græco *κανών*, *regula*, qui vitam communem sub eadem regula ducebant, et nullis astringebantur votis. *S. Chrodegangus*, Metensis episcopus, primus videtur hujusmodi canonicos instituisse versus medium octavi sæculi; fere omnes alii episcopi simile habuerunt institutum; et sic ubique fuerunt canonici in ecclesiis cathedralibus, in quibus scilicet episcopi suam habebant cathedram, vel in aliis ecclesiis quæ dictæ sunt collegiatæ, quia cœtus canonicorum vocabatur collegium: vocatus est etiam capitulum, et sub eo nomine generaliter designatur.

Quoniam vita communis et regularis canonicorum decursu annorum fere ubique desierat, prodiere viri insignes, qui eos monasticis votis astringere voluerunt, ut B. Petrus Damianus in Italia, Ivo Carnutensis in Gallia, Ebertus Eboracensis in Anglia. Cum vero non omnes hoc vitæ genus amplecti consenserint, facta est divisio inter canonicos regulares sub præposito viventes, et canonicos sæculares, qui bona sua retinent et seorsim vivunt.

Canonici ergo sæculares, de quibus hic agitur, sunt, juxta canonistarum definitionem, clerici jus perpetuum habentes occupandi sedem in choro, sedendi et suffragium emittendi in cœtibus capitularibus ac percipiendi certam partem reddituum ecclesiasticorum, cum onere operam præstandi solemnitati divinorum officiorum in ecclesia cathedrali aut collegiata. Hæc ex dicendis elucidabuntur. Corpus canonicorum dicitur capitulum.

Agemus 1° de constitutione capitulorum apud nos in præsentî rerum statu; 2° de capitulorum dignitatibus et officiis; 3° de juribus et prærogativis canonicorum; 4° de eorum obligationibus, sede occupata; 5° de eorum obligationibus et potestate, sede vacante; 6° de vicariis generalibus capitularibus.

P. I. — De constitutione capitulorum apud nos in
præsenti rerum statu.

Sub præsentis Ecclesiæ disciplina solus pontifex Romanus erigere potest capitula cathedralium, siquidem solus potest instituere novas sedes episcopales et episcopos confirmare. An ipse solus possit etiam erigere collegiata, disputatur inter canonistas.

Quod ad præsentem constitutionem capitulorum in Galliis spectat, hæc in primis notanda sunt: omnia antiqua capitula cathedralium, cum cunctis juribus suis, prorsus fuerunt suppressa simul ac sedes episcopales quibus erant annexa, per bullam *Qui Christi Domini*, diei 29 nov. 1801. Pius VII, eadem bulla, mandabat card. Legato ut « decerneret circa dignitates et canonicos
» eujuscumque capituli juxta præscriptum sacrorum
» conciliorum efformandi... Ad quod præstandum amplissimas quasque ei facultates, etiam subdelegandas,
» impertitur, necessarias atque opportunas ad probanda
» statuta respectivorum capitulorum. »

Huic mandato obtemperans card. Legatus, edidit, die 9 aprilis 1802, decretum in quo legitur: « Inter cætera
» enim quæ nobis mandata sunt, alterum illud est, ut,
» suppressis jam a Sanctitate Sua antiquis omnibus gallicani territorii capitulis, nova in singulis metropolitanis et cathedralibus ecclesiis, qua ratione fieri poterit, constituentur. Quod cum ita nobis commissum
» sit, ut facultas quoque has partes subdelegandi per memoratas litteras Apostolicas nobis ipsis tributa fuerit. Ideo hujus facultatis vigore archiepiscopis et episcopis Galliarum primo futuris facultatem concedimus,
» ut posteaquam canonicè instituti, ecclesiarum suarum regimen actu consecuti erunt, capitulum in metropolitanis et cathedralibus respective ecclesiis suis erigere
» ipsi possint, juxta formam a sacris canonibus conciliisque præscriptam, et ab Ecclesia huc usque servatam, cum eo dignitatum et canonicorum numero, quem

» ad earundem metropolitanarum et cathedralium utilitatem et honorem, attentis rerum circumstantiis,
» expedire judicabunt.

» Ut vero in iisdem metropolitanis et cathedralibus ecclesiis, in iis quæ ad capitula ut supra erigenda spectant, ecclesiastica disciplina servetur, iisdem archiepiscopis et episcopis primo futuris curæ erit ut quæ pertinent ad eorundem capitulorum sic erigendorum prosperum et felicem statum, regimen, gubernium, directionem, divinorum officiorum celebrationem, cæremonias ac ritus in iisdem ecclesiis earumque choro servandos, ac alia quælibet per eorundem capitulorum dignitates et canonicos obeunda munia, pro eorundem archiepiscoporum et episcoporum arbitrio prudentia, definiantur et constituantur, relicta tamen eorum successoribus statutorum illorum immutandorum facultate, requisito prius capitulorum respectivorum consilio, si, attentis temporum circumstantiis, id utile et opportunum judicaverint: in ipsis autem statutis vel condendis vel immutandis, religiosa sacrorum canonum observantia retineatur, usuumque ac consuetudinum laudabilium antea vigentium, præsentibusque circumstantiis accommodatarum, ratio habeatur. Quam quidem capitulorum erectionem, cæteraque omnia ad ipsa capitula pertinentia singuli archiepiscopi et episcopi, cum primum perfecerint, erectionis hujusmodi omniumque hanc in rem constitutorum acta authentica forma exarata nobis reddenda curent, ut ad perfectam Apostolicarum litterarum executionem huic nostro decreto inserere possimus. »

Episcopi igitur, jure sibi concesso utentes, capitula in respectivis ecclesiis suis metropolitanis vel cathedralibus erexerunt, et condiderunt statuta quæ sibi visa sunt magis accommodari *præsenti rerum statui*, et bono Ecclesiæ magis congruere, *habita ratione circumstantiarum*. Sua acta authentica miserunt ad card. Legatum, juxta ipsius mandatum, non ad obtinendam ejus approbatio-

nem, quæ nullatenus requirebatur. Ipse cardinalis, die 28 martii 1803, respondens ad Rothomagensem archiepiscopum qui approbationem sollicitaverat, dicebat gallice : « J'ai l'honneur de faire repasser à Votre » Eminence la copie des statuts et réglemens qu'elle a » faits pour son église métropolitaine. Comme mon décret d'érection du siège archiepiscopal de Rouen accorde expressément à Votre Eminence les pouvoirs de former ces statuts en définitif, il n'est besoin d'aucun acte subséquent d'approbation de ma part. Aucun des autres évêques ne m'a fait passer ces sortes de pièces réglementaires, mais seulement copie de l'organisation générale, tant de leur chapitre que des paroisses du diocèse; copie dont j'ai besoin pour la joindre à la bulle de circonscription des diocèses de la France. » Attamen idem cardinalis specialiter approbavit, die 27 nov. 1803, episcopo rogante, statuta pro capitulo ecclesiæ Suessionensis condita, in quibus agnoscuntur duodecim vicarii generales et octo canonici : vicarii generales necessario possident dignitates decani et archidiaconi.

In bulla *Paternæ charitatis*, diei 6 oct. 1822, relativa ad novam circumscriptionem dioceseon Gallia, eadem conceditur facultas episcopis sedium quæ eriguntur; in ea quippe legitur : « Porro cætera in iisdem Apostolicis » litteris anni 1817 statuta et ordinata, præsertim pro » capitulorum et seminariorum erectione, ac pro temporaria administratione locorum novis diocesium attributorum, donec antistites possessionem suarum ecclesiarum rite susceperint, firma et integra perstare volumus atque decernimus; utque eorundem capitulorum statui et regimini feliciter atque expeditius prospiciatur, archiepiscopi et episcopi pro singulis » canonicorum collegiis statuta decernent et ab ipsis » observari curabunt : cum primum vero capitulorum » formam et erectionem perfecerint, omnium hanc in » rem gestorum documentum ad nos mittent. »

Omnes episcopi post utrumque concordatum an. 1801 et 1822 pro capitulis suarum respectivarum ecclesiarum

condiderunt statuta omnia substantialiter similia, eaque miserunt, juxta præscriptionem, ad Legatum vel ad Papam. Pleraque a diversis quæ sibi successerunt guberniis pro foro civili fuerunt approbata, et nulla intervenit reclamatio authentica : ergo habent vim legis tum in foro ecclesiastico, tum in foro civili.

Sic habet concilium Rhedonense anni 1849, Romæ recognitum, decreto V : *Quamvis hodierna in Galliis capitulorum constitutio non sit juri antiquo omnino conformis, eorum nihilominus statuta, ipsis, virtute auctoritatis Apostolicæ, per cardinalem Legatum subdelegatæ, ab episcopis data, nec non ab eodem cardinali Legato sufficienter approbata, et aliunde per diuturni temporis usum sufficienter confirmata, observanda esse declaramus, quoad usque S. Sedes aliter statuerit, vel episcopus virtute decreti præcitati, ea, aut proprio motu, aut prævio concilii provincialis judicio, perspecta opportunitate et attentis circumstantiis, requisito prius capituli consilio, immutaverit.*

Nova igitur cathedralium nostrarum capitula ut legitime constituta habenda sunt.

Hinc sequitur exemptiones capitulorum cathedralium, ante rerum perturbationem jam strictis limitibus arctatas, nunc omnino abrogatas esse etiam pro foro ecclesiastico. Unde omnia jura et munia hodiernorum capitulorum apud nos definienda sunt primum statutis particularibus ab episcopo conditis, juxta mandatum card. Caprara vel Pii VII, anno 1822, dein jure communi, quatenus his statutis non opponitur.

P. II. — De capitulorum dignitatibus et officiis.

Tres præcipue sunt altiores canonicorum gradus, scilicet dignitas, personatus et officium.

Dignitas est quadam præeminentia cum jurisdictione. Duæ præsertim et antiquissimæ sunt dignitates, nempe archidiaconatus et archipresbyteratus.

Archidiaconatus, sic dictus quia primitus caput erat diaconorum administrandis rebus externis præposito-

rum, est vicarius natus episcopi, ejus oculus, ut ait Concil. Trid., sess. 24, cap. 12 de Reform. In quibusdam ecclesiis unus tantum erat archidiaconus, in aliis communiter apud nos plures.

Initio potestas archidiaconorum erat mere delegata, et ad nutum episcopi revocabilis: « Deinceps eo usque » progressi sunt (*archidiaconi*) ut propriam atque ordinariam obtinerent jurisdictionem, ac jura etiam invaderent quæ propria erant episcoporum. Tantam hanc archidiaconorum potestatem episcopi tollendam aut minuendam curarunt, et nunc vix umbra ejus et imago superest. » *Devoti*, t. 1, p. 237.

Archidiaconus episcopo quasdam functiones Ordinis sui exercenti, v. g., olea sancta consecranti et Ordines conferenti, assistere debet. Cæterum cum nunc totam habeat suam auctoritatem ex mandato episcopi, caveat ne illius limites excedat.

Archipresbyter erat olim princeps presbyterorum et variæ erant ejus prærogativæ variaque officia. Nunc nihil aliud est in Gallia quam decanus plures sub se habens decanos, vel ita denominatur quia est canonicus cui ab episcopo defertur administratio parochiæ cathedralis capitulo unitæ. Quoniam omnia ex voluntate episcopi tenet, tenorem decreti episcopalis eum constituentis apprime noscere et sequi debet.

Personatus, qui etiam sæpe minus proprie vocatur dignitas, est honor præminentiam sine jurisdictione, qualis videtur apud nos præcentor.

Officium est nuda rerum ecclesiasticarum administratio quæ præcipue competit theologo et pœnitentiario. Ex concilio Lateran. IV et Trid., sess. 5 de Reform. cap. 1, in omnibus capitulis cathedralium ab episcopo, de capituli consilio, creari deberet theologus, qui sacras Scripturas explicare et theologiam clericos docere teneretur; et ex sess. 24 de Reform. cap. 8, pœnitentiarius qui confessiones audire deberet.

P. III. — *De juribus et prærogativis canonicorum.*

1º Collatio canonicatum in cathedralibus olim pertinebat, jure communi, ad episcopum et capitulum simultanee, ut probatur ex Glossa in cap. 31, tit. 6, l. 1 Decretal., et e canonistarum testimoniis: in pluribus tamen ecclesiis mos invaluerat ut jus istud ad solum episcopum, et in aliis ad solum capitulum pertineret; quæ consuetudo per quadraginta annos præscribi poterat, ut communiter dicunt auctores. In Gallia rex solebat nominare ad primum canonicatum in singulis capitulis vacantem post suum adventum ad thronum, et post juramentum fidelitatis novi episcopi; quæ nominationes vocabantur *de joyeux avènement et de serment de fidélité*. Statim concedebatur diploma regium, vi cujus vir ecclesiasticus illud possidens primum titulum vacantem obtinebat. Ludovicus XVIII et Carolus X usi sunt veteri hac consuetudine, quæ juxta *d'Héricourt*, a Germania, ubi erat antiquissima, transiit in Galliam corrente decimo sexto sæculo; eam vero sibi non vindicaverunt Napoleo I et Ludovicus-Philippus. Nunc igitur episcopi omnes nominant canonicos sicut parochos.

Gravis hic moveri potest quæstio, an videlicet episcopus constituere possit canonicos ultra numerum titularum a gubernio fundatorum, jura ac prærogativas verorum canonicorum eis tribuendo, cum obligatione eadem sufferendi onera: pars affirmativa probabilior videtur, quia præbendæ ad essentiam jurium spirituum pertinere nequeunt: verum solus Pontifex maximus certo hac de re pronuntiare potest.

At mos invaluit ut episcopi, pro libitu, canonicis proprie dictis addant canonicos quos vocant *honorarios*, quibus insignia conceditur canonicorum deferre et sedere in choro cathedralis si velint; nulla autem eis assignatur pensio, nec ideo eis incumbunt obligationes præbendis annexæ.

2º Concil. Trid., sess. 24, cap. 12 de Reform. statuit

quod in omnibus ecclesiis cathedralibus canonicatus haberent annexum ordinem presbyteratus, diaconatus vel subdiaconatus, et dimidia pars saltem essent presbyteri. Nullus igitur fieri potest canonicus in aliqua cathedrali, nisi vigesimum secundum ætatis annum attigerit et ordinem subdiaconatus susceperit. Nunc gubernium Gallicum exigit ut quilibet canonicus sit sacerdos.

3° Canonici cathedralis semel instituti tenentur, intra duos menses a die adeptæ possessionis, professionem fidei facere, non solum coram episcopo aut vicario ejus generali, sed etiam coram capitulo, ut expresse habet Concil. Trid., sess. 24, cap. 12 de Reform., et sede vacante, hæc fidei professio fieri debet coram vicario capitulari, qui jurisdictionem episcopalem exercens repræsentat Ordinarium, et coram capitulo. Canonici autem e pluribus Cong. Concil. decisionibus et canonistarum interpretationibus, hanc professionem facere tenentur per seipsos personaliter et non per procuratorem. Unde qui sumit possessionem per procuratorem, fidei professionem emittere tenebitur in persona; et si eam emisisset Romæ coram vicario generali, illam repetere tenebatur coram Ordinario et capitulo statim atque in loco residentie advenisset, ut definiit supradicta Cong. die 22 sept. 1696, et docet *Bened. XIV*, Inst. 60, n. 3, qui ibid., n. 7, ait hanc legem de facienda fidei professione per consuetudinem etiam constantem non solvi, sed solum per expressam exemptionem.

4° Convocatio capituli fieri debet, juxta morem solitum, a digniori seu præsidente, qui negotia proponit et suffragia colligit: si fuerit absens, hæc convocatio spectat ad sequentem in dignitate. Qui autem capitulum convocat, explicare non tenetur materiam convocationis in ipsa convocatione, ut declaravit Cong. Conc. die 12 martii 1655.

5° Eadem Cong., in variis responsis, censuit 1° licentiam episcopi non requiri ad convocandum capitulum ubi mos est illud absque tali licentia convocandi; 2° in eo casu episcopum, et *a fortiori* vicarium ejus genera-

lem, jus non habere talem convocationem prohibendi, nisi ex justa causa; 3° eum cogere non posse canonicos ad significandum sibi quid tractare velint in capitulo, sed exigere posse ut exemplar resolutionum capitularium sibi exhibeatur, quia ipsius est vigilare ne fiant a capitulo resolutiones juri suo aut aliorum contrariæ; 4° eum jus non habere convocandi capitulum pro actibus capitularibus qui spectant ad capitulum ut capitulum: nam in illis actibus remanere debet jurisdictio et potestas capituli, si qua ei competat, illæsa et integra, ut statuit Concil. Trid., sess. 25, cap. 6 de Reform.; 5° episcopum vero illud semper convocare posse per se vel per vicarium generalem, pro casibus in quibus, juxta sacros canones, illius votum vel consilium exquirere tenetur, et pro aliis ad ipsius dignitatem spectantibus; et tunc in eo præsidere debet cum omnibus prærogativis suis, vel præsidet vicarius generalis et primam sedem occupat: sed neuter habet jus suffragii, nisi sit simul canonicus, quia hoc spectat solum ad eos qui sunt de capitulo. Ita Cong. Conc. die 13 julii 1694. Nunc vero in Gallia, e plerisque statutis virtute decreti card. Caprara et bullæ 1822 conditis, vicarii generales dicti titulares ad gremium capituli pertinent, et jus suffragii exercent. Item episcopus, qui naturalis est capituli præses; et sic fieri consuevit.

6° Si legitima existat consuetudo ut episcopus vel vicarius ejus generalis in omnibus interveniat capitulis, etiam in eis quæ ad solum spectant capitulum, debet servari, inquit *Ferraris* et multi apud ipsum, vº *Capit.*, art. 1, n. 17. Excipitur tamen nisi in capitulo agendum sit de proprio episcopi vel suorum interesse; tunc enim episcopus vel vicarius generalis, qui convocationem fecit et rem proposuit, statim exire debet et capitulares relinquere solos ut ipsi libere rem discutiant et resolutionem emittant. Sed nec hæc exceptio stricte nunc admittitur in Gallia, cum nova statuta tribuant episcopo generaliter facultatem interveniendi in cunctis capitulis, sine ulla exceptione, per se vel per vicarium generalem.